dengė plūkto perdegusio molio sluoksnis su virš jo esančiais degėsiais. Grindys galėjo būti medinės, todėl sudegusios. 2,1 m gylyje nuo pylimo viršaus prie ploto PR sienelės prasidėjo įžemis (molis su smėliu). Pylimo kraštas fiksuotas 1991 m. tyrimų metu PR sienelės pjūvyje.

ŠV rūmų fasade atkasta 6 m ilgio, 2,5 storio, 1,4 m pločio mūro siena, ėjusi įstrižiau rūmų fasado. 7 metre nuo V kampo, po rūmų pamatais, 3 m gylyje atrasti 1,2 m pločio akmens mūro pamatai, nuardyti statant dabartinius rūmus. Pamatai jungėsi su 6 m ilgio siena ir ėjo toliau ŠV kryptimi. Ant jų pamūryta 60 cm pločio plytų siena, kurios išlikęs aukštis 1,4 m. Sluoksnių stratigrafija leidžia daryti prielaidą, kad čia buvęs rūsys su arkomis. Arkos skliautai apgriauti. Rūsys užpiltas griuvenomis su kalkėmis. Kita to pastato siena rasta 12–13 metre, po dabartinių rūmų pamatais. Pastatą reikėtų datuoti XVII a. pradžia, kaip vieną pirmosios pilies laikotarpio pastatų. Preliminariai jį galima lokalizuoti 1625 m. Biržų pilies plane.

2007 m. archeologiniai tyrimai patvirtino, kad apie Biržų pirmosios pilies pastatus dar daug kas nežinoma. 1978–1986 m. restauruojant dabartinius rūmus, nebuvo galimybių atlikti išsamių archeologinių tyrimų. Ateityje, prieš tvarkant rūmų ŠV fasado teritoriją, būtina atlikti išsamius archeologinius tyrimus ir išsiaiškinti, kokie šioje vietoje stovėjo pastatai. Kol neturime galimybių eksponuoti atidengtų pamatų, reikia surinkti duomenis bent pirmosios pilies maketui.

Biržai castle palace

In strengthening the foundations of the Biržai castle palace in 2007, the BKMS conducted an investigation. An excavation was conducted on the SW and NW façades of the palace. The palace's foundations were unearthed up to a depth of 4 m (the bottom of the foundation) on the NW, NE, and SE façades and up to a depth 0.7–1.5 m on the SW façade. A total area of about 85 m^2 was excavated. Fragments of an arched foundation from the first palace (1589–1625), the remains of an unknown building, and a filled-in basement were found.

Gintautas Striška

Posesijos 461 Vilniaus Žemutinėje pilyje teritorijos 2004 m. žvalgomieji tyrinėjimai

Vilniaus žemutinės pilies teritorijos V dalis archeologų tyrinėta tik įvairiose komunikacijų vietose, detalesni tyrimai nevykdyti. Projektuojant būsimas Valdovų rūmų nuotėkų trasas ties rūmų V korpusu, buvo numatyta jas sujungti su veikiančia XIX a. požeminių kolektorių sistema. 2004 m. posesijos 461 (buvusio kapitulos, K. Kotovičiaus, o vėliau J. Civinskio namo) ŠV pusėje, kur buvo veikianti požeminio kolektoriaus atšaka, tirta 4x4 m dydžio žvalgomoji perkasa, vėliau dar 1,5x1 m dydžio išpjova. Bendras žvalgomųjų tyrinėjimų plotas – 17,5 m^2. Žvalgymų metu buvo tiriamas kultūrinis sluoksnis (iki projektinio gylio; apie H_{abs} 89,45 m) ir ieškoma nuotėkų kolektoriaus atšakos pabaigos.

Istoriniai duomenys rodo, jog posesijos 461 teritorijoje pirmasis mūrinis dviejų aukštų pastatas pastatytas 1687 m. pagal vyskupo K. Kotovičiaus projektą. Per Šiaurės karą švedai namą apgriovė, 1709 m. jo griuvėsius įsigijo kanauninkas L. Oginskis ir namą atstatė.

1812 m. prancūzų kareiviai šį namą vėl apgriovė. Apgriautas pastatas išstovėjo iki 1816 m., kai Vilniaus kapitula tais metais namą perleido prelatui J. Civinskiui, o šis 1816–1819 m. jį atstatė. Nuo bulvaro pusės kiemas apjuostas mūro tvora, išmūrytas požeminis kanalas ir sujungtas su pagrindiniu miesto kanalu. Juozapo Peškos 1808 m. akvarelėje pavaizduotas šioje vietoje stovėjusio namo PR kampas (V. Drėma, *Dingęs Vilnius*, V., 1991, p. 120, pav. 14); sienos plokštuma vertikaliomis ir horizontaliomis juostomis suskaidyta į stačiakampius, primenančius fachverkinę konstrukciją, nuo pilies teritorijos pusės namą juosia tvora, papuošta dekoratyviniais stačiakampiais (N. Kitkauskas, *Vilniaus pilys*, V., 1987, p. 36, pav. 16). Greičiausiai šio pastato ŠV kampas matomas ir 1805 m. nežinomo autoriaus piešinyje (V. Drėma, *Dingęs Vilnius,* p. 87–88, pav. 91). Nuo J. Civinskio namo į Š tęsėsi 708 m^2 vaismedžių sodas (F. Sliesoriūnas, *Gedimino aikštė Vilniuje*, V., 1980, p. 16). Pastatas nugriautas 1831 m. birželio ir liepos mėnesiais, įrenginėjant Vilniaus tvirtovę.

XIX a. antroje pusėje, panaikinus tvirtovę ir įrenginėjant parką nuo Neries upės iki Katedros, visoje skverui skirtoje teritorijoje žemė iki 1 m buvo perkasta, siekiant ją išpurenti ir parengti medžių bei gėlių sodinimui (F. Sliesoriūnas, *Gedimino aikštė Vilniuje*, p. 63).

Žvalgomoji perkasa buvo parko vejoje prie alėjos ir laikinojo kelio į Valdovų rūmus sankirtos PR pusėje. Žemės paviršius perkasos vietoje buvo apie H_{abs} 93,10–92,95 m. Apie 1,2 m gylyje (H_{abs} 91,70–91,80 m) aptiktas mūrinės sienos viršus. Mūrinė siena apie buvo 1,1 m pločio. Mūro viršuje išliko kiek plonesnio už pamatą mūro dalis. Panašu, kad ši plytų eilė žymi antžeminės mūro dalies pradžią, kuri galėjo būti apie 75 cm pločio (nuo H_{abs} 91,60 m). Mūrui naudotos daugiausia rausvai gelsvos apie 28x12,5x5 cm dydžio ir kitokios antrinio panaudojimo plytos, rištos kalkiniu skiediniu. Siena mūryta ant arkinės konstrukcijos pamatų. Arkos plotis – 1,5 m, mūryta ant įkastų keturkampių kolonų. Greičiausiai aptikta siena yra istoriniuose šaltiniuose minimos ir piešiniuose matomos tvoros liekanos.

Ieškomų kolektoriaus liekanų tyrimų metu nerasta. Kultūrinio sluoksnio viršutinė dalis (iki nuardytos mūrinės sienos) susiformavo XX a., mūrinės sienos aplinkoje supiltas XVIII a. antros pusės – XIX a. (iki 1831 m.) datuojamas sluoksnis. Mūrinės sienos pamatas įkastas į XVII a. IV ketvirčio – XVIII a. pirmos pusės sluoksnius.

The 2004 field evaluation of possession 461 in the territory of Vilnius' Lower castle

A 17.5 m^2 trench was excavated in the N part of possession (posesija) 461 in the W part of the Lower castle in Vilnius. The cultural layer was investigated at the future site of a utility line and the remains of a 19th-century brick sewer were sought. The remains were found of a brick wall (a fence enclosing the possession's buildings), created from bricks around 28x12.5x5 cm in size and other reused bricks, which were bound with lime mortar. No remains of the sewer were found during the investigation. The upper part of the cultural layer (down to the demolished brick wall) was created in the 20th century and a fill layer dating to the second half of the 18th–19th century (up until 1831) existed in the vicinity of brick wall. The foundation of the brick wall was dug down to the layer from the fourth quarter of the 17th – first half of 18th century.